

**MEMÒRIA DEL SEGUIMENT ARQUEOLÒGIC
REALITZAT AL CARRER CÒDOLS 14 bis DE
BARCELONA**

CODI: (088/07)

01 al 03 d'agost de 2007

Promotor de l'obra:

COMUNITAT DE PROPIETARIS

Realització:

TEA Difusió Cultural SL

Direcció tècnica:

Marina Bello López

Barcelona, octubre de 2007

INDEX

1.- INTRODUCCIÓ

Fitxa tècnica

Entorn geològic

Localització

Notícies històriques

2.- INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Motivació de la intervenció arqueològica

Intervencions anteriors

Metodologia

3.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS

Descripció de les tasques arqueològiques realitzades.

4-CONCLUSIONS

5-BIBLIOGRAFIA

6-ANNEXOS.

Annex I Documentació fotogràfica.

Annex II Documentació planimètrica.

Annex III Fitxes d'unitats estratigràfiques.

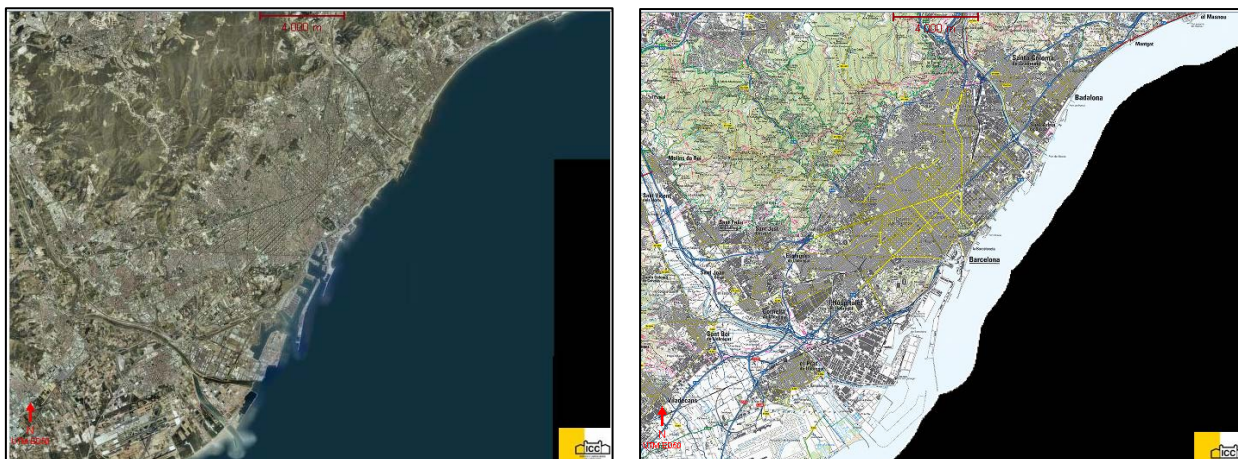
1.- INTRODUCCIÓ

FITXA TÈCNICA

INTERVENCIÓ:	Carrer dels Còdols, 14 Bis
MUNICIPI:	Barcelona
COMARCA:	Barcelonés
COORDENADES UTM:	X: 430743.00 Y: 4583711.00
CRONOLOGIA:	Moderna- contemporània
DIRECCIÓ:	Marina Bello López
DIBUIX DE CAMP:	Marina Bello López
EXECUCIÓ:	TEA Difusió Cultural, SL
PROMOTOR:	Comunitat de propietaris

Entorn geològic i geogràfic.

Barcelona és un municipi situat en una plana que presenta uns 5 km d'amplada i té com a límits el mar, la serralada Litoral o de Marina i els deltes del Llobregat i del Besòs.

A l'esquerra, ortofotomatge, en la que es pot observar Barcelona i els seus límits naturals: el mar Mediterrani, la serralada Litoral i els deltes del Llobregat i del Besòs. I a la dreta, plànol topogràfic del pla de Barcelona i el seu entorn (Font: www.icc.cat. Institut Cartogràfic de Catalunya.)

El seu relleu físic pertany a tres unitats: la Serralada Litoral, el pla de Barcelona i els deltes del Llobregat i del Besòs.

La Serralada Litoral presenta una cadena contínua de formes arrodonides amb una altitud que oscil·la entre 300 i 500 metres i que en aquest punt rep el nom de serra de Collserola. Presenta com a característiques la seva constitució formada per un sòcol granític, molt descompost per l'acció natural i sobre el qual hi ha dipositada una cobertura d'esquistes del Silurià inferior, en part metamòrfics; esquistes ampelítics i calcaris del Silurà superior i del Devonià, i esquistes arenosos, gresos i conglomerats del Carbonífer.

Aquesta serralada presenta una falla d'orientació nord-est sud-oest que la separa d'una sèrie de turons, Monterols, el Puget, can Muntaner, turó de Falcó, el Carmel, turó de la Rovira, de la Peira, així com un petit corredor que s'obre d'Horta a Sarrià, excavat en el granit descompost, situant-se en el punt

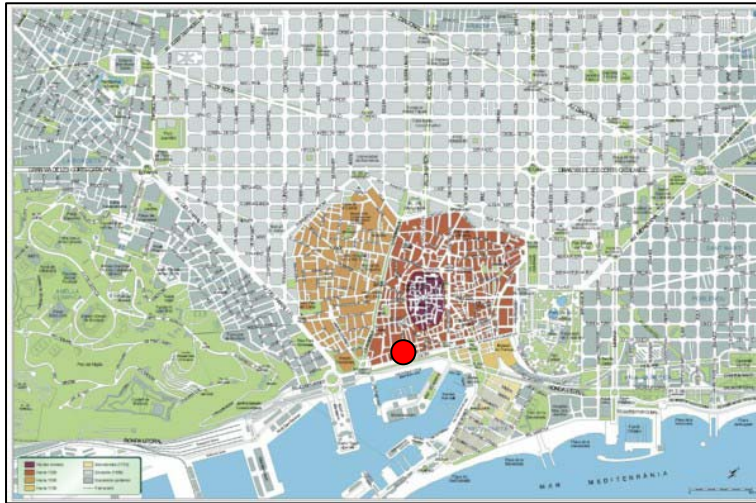
més alt del coll de Penitents o dels Quatre Camins, que separa les conques d'Horta i de Sarrià.

El pla de Barcelona està format per un replà superior, constituït per un basament d'argiles grogues pliocèniques, amb alguns nivells de sorres i aqüífers. Sobre el sòcol pliocènic es superposen uns dipòsits cíclics formats per argiles roges a la base seguides de llims grocs i una crosta calcària a la part superior, que corresponen a diferents intervals de les oscil·lacions climàtiques del Quaternari.

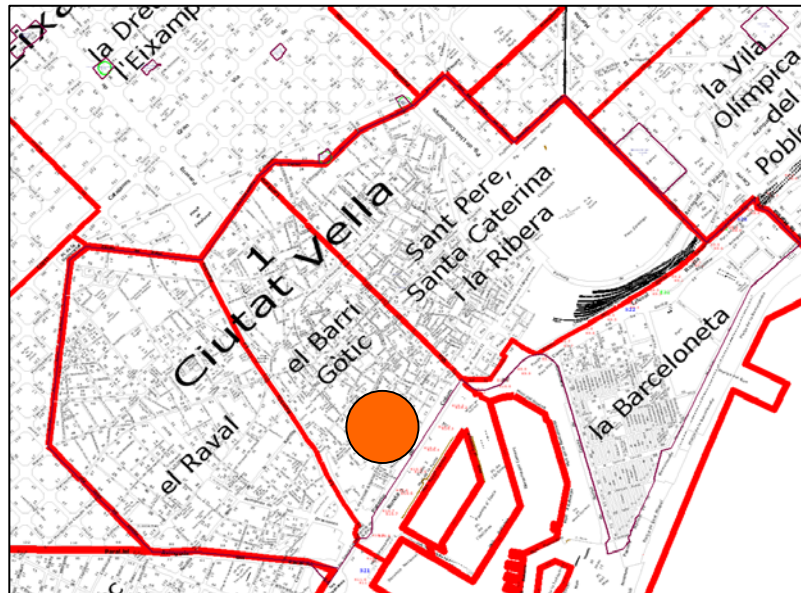
Aquesta plana baixa presenta dos monticles: el *Mons Tàber*, de 15 metres d'alçada i format per materials pliocènics més una certa aportació de sorres i el Montjuïc, de 173 metres, format per argiles i gresos miocènics.

Localització

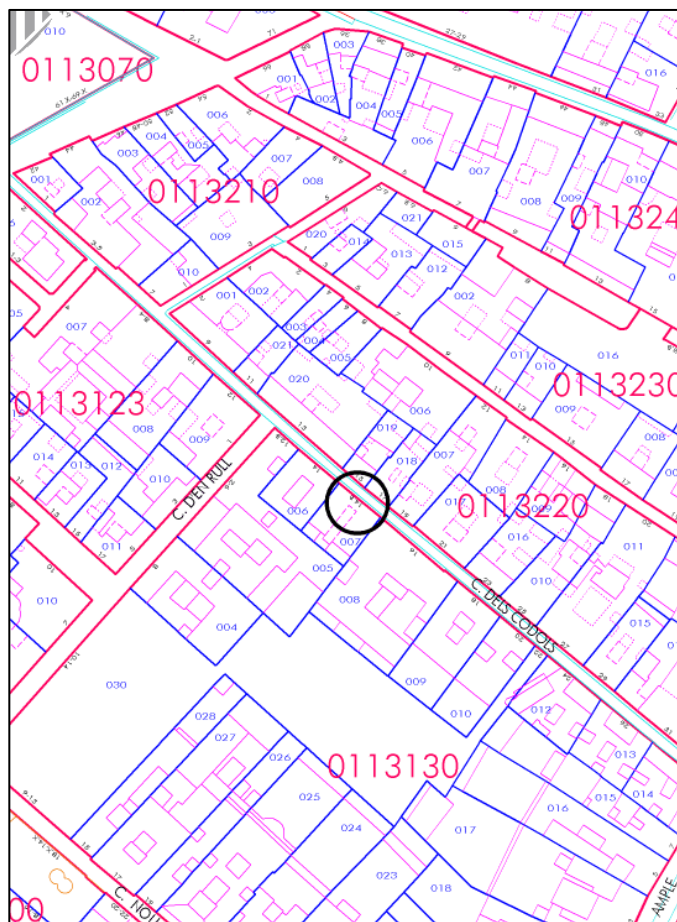
La intervenció arqueològica s'ha efectuat entre els dies 1 i 3 d'agost de 2007 en el subsòl de la finca situada al carrer Còdols, 14 Bis (Ciutat Vella, Barcelona).

Vista de la ciutat de Barcelona amb indicació del districte de Ciutat Vella, on es localitza la zona d'intervenció.

El districte de Ciutat Vella amb els seus diferents barris, on està indicat el lloc del barri Gòtic on es porta a terme la intervenció.

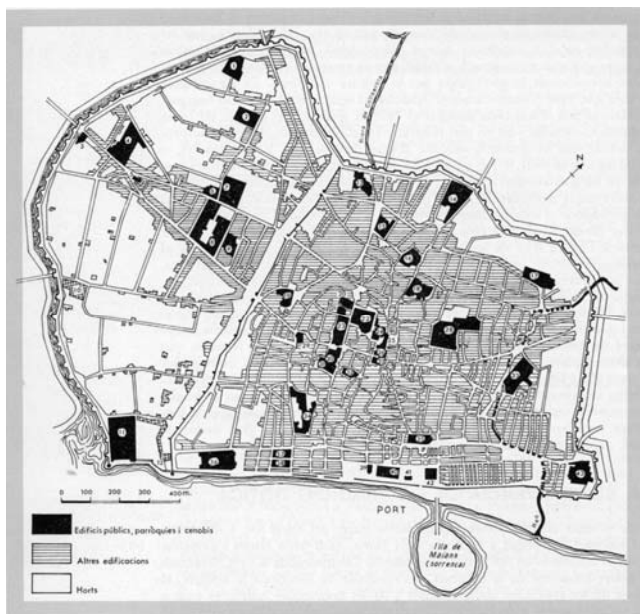
Localització del carrer Còdols 14 Bis.

Notícies històriques.

En època romana aquest sector formava part de l'Ager de la ciutat. Entorn de *Barcino* es bastiren diverses vil·les i establiments rurals i/o semiurbans. D'aquestes vil·les agrícoles s'han documentat la vil·la de Santa Maria del Port, a la Zona Franca; Can Cortada, a Horta; la vil·la del Cementiri, a Montjuïc; la vil·la de l'avinguda Francesc Cambó i la vil·la de Sant Pau del Camp. Hi ha la possibilitat de documentar més vil·les a la zona de l'actual Raval.

Topografia de Barcelona a l'any 1000 segons Philipp Banks

Les muralles de la ciutat

La zona que ens ocupa, es trobà fora del que va ser el recinte de la muralla romana, en una de les zones amb més significació històrica de l'actual districte de Ciutat Vella, que ja va començar el seu poblament en època altmedieval. Amb tot, no serà fins els segles XIV i XV quan aquest sector de la ciutat veurà incrementat de forma notable la seva significació social i urbanística. En aquest període, el centre neuràlgic de Barcelona es va desplaçar progressivament cap el mar, en detriment de l'àrea circumdant a la tradicional plaça de Sant Jaume. Aleshores, els sectors socials més rellevants, de caràcter marcadament mercantil, se sentiren atrets per la proximitat del port –i per l'activitat econòmica que aquest generava–, tot donant lloc a la creació d'un nou barri en el que fixaren les seves residències els llinatges urbans més representatius.

Posteriorment, des de finals del segle XVIII i clarament durant el XIX, la zona va ser propietat de diverses famílies d'industrials i comerciants, que hi aixecaren, o bé cases de pisos i bé fàbriques i magatzems.

Així, la propietat dels terrenys de la zona i les seves immediates adjacents va passar en poc temps, i de manera quasi simultània de mans de, per exemple, llinatges com els comtes de la Rosa, els marquesos de Moya, els comtes d'Aranda, o els marquesos d'Alfarràs, –al segle XVIII– a mans de

famílies d'emprenedors i industrials com els Casas, els Espalter, els Coronas o els Rull –al segle XIX– que hi tingueren les seves vivendes o les seves empreses o indústries.

Fins i tot, això va donar peu a promoure l'obertura de nous carrers, un fenomen que hom ha d'emmarcar en un procés de major abast de l'evolució social i demogràfica de la ciutat: Entre 1832 i 1859 Barcelona augmentà la seva població en un 45 %. Durant aquells anys estava en plena efervescència el debat sobre la demolició o no de les muralles, que finalitzarà al 1854 en començar-ne l'enderrocament. Independentment dels plans municipals d'eixample –amb la seva pròpia polèmica– són molts els projectes de la burgesia barcelonina per sumar-se particularment a aquesta allau urbanística i aprofitar-ne els beneficis. Així, la conversió de terrenys de camp i horta a les zones del Raval en solars edificables, o la recerca de sòl industrial o poc aprofitat en àrees més “urbanes” pels mateixos objectius van ser pràctiques habituals, cosa que a més va promoure la sol·licitud d'obertura de nous carrers, que si per una banda tenien l'avantatge per la ciutat de permetre travessar terrenys de major o menor extensió i vertebrar millor la comunicació entre carrers, per l'altra suposaven pels propietaris d'aquests terrenys la possibilitat de treure'n major rendibilitat ja que permetien edificar a banda i banda d'aquests carrers de nou traçat.

Es tractava, doncs, de clars exemples d'especulació immobiliària, un dels fenòmens més estesos de l'urbanisme barceloní del segle XIX. Independentment del que succeís en les zones tradicionalment dedicades a camp i horta, com ara el Raval, en les àrees tradicionalment “urbanes”, més densament poblades, com ho era la de la zona on es troba la finca objecte d'estudi, la manca de sòl urbà edificable va dur a una rendibilització de les àrees centrals i cap a una ocupació de la burgesia de les antigues àrees aristocràtiques de la ciutat, obrint carrers nous i aixecant edificis de veïns amb àmplies vivendes per a la burgesia benestant.

Una burgesia que durant el transcurs de la primera meitat del segle XX va anar abandonant progressivament la zona, essent substituïda per segments de població treballadora i immigrada.

La degradació urbanística i immobiliària d'aquesta part de Ciutat Vella intenta ser aturada en aquestes dues últimes dècades amb els plans d'esponjament del barri i la incorporació d'equipaments cultural i institucionals, com ara la Sindicatura de Greuges o diverses facultats de la Universitat Pompeu Fabra.

2.- INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA

Motivació de la intervenció arqueològica

El motiu de la intervenció arqueològica correspon a les obres necessàries per tal d'instal·lar una claveguera des de l'edifici situat al carrer dels Còdols, 14 Bis fins la canonada general. Es preveu la realització d'una rasa a l'interior de l'espai i la seva continuació pel carrer fins arribar a connectar amb la canonada general. La dimensió d'aquesta rasa ha de ser d'una superfície aproximada de 1-1'5 m² (3'5 x 0'4 m.); la forma final de les mateixes tindrà en compte les condicions d'espai i de seguretat.

Donada la importància de les recerques obtingudes a les finques de l'entorn, es fa necessari la recerca preventiva per la localització i documentació de les possibles restes patrimonials que puguin veure's afectades pel projecte d'actuació urbanística.

Intervencions anteriors.

- Intervenció arqueològica realitzada al solar situat entre Nou de Sant Francesc (16-18) i passatge de la Pau (1, 3 i 3 bis) de Barcelona, a l'any 1996, dirigida per Huertas Arroyo, J.
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Escudellers, Plaça Joaquim Xirau i c/ Arc del Teatre, de Barcelona al 2001, dirigida per Bordas Tissier, A (empresa Atics).
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Ample número 5, de Barcelona a l'any 2004, dirigida per Triay Olives, V (empresa Atics).

- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Ample número 20 i al c/ Avinyó número 1 de Barcelona al 2005, dirigida per Alsina i Martín, J (empresa Atics).
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Ample número 3, de Barcelona a l'any 2005, dirigida per Espejo Blanco, JM (empresa Atics).
- Control arqueològic realitzat als carrers: Rosa, Carabassa, Serra i Còdols , de Barcelona a l'any 2006, dirigida pe Casquete Rodríguez, J (empresa Estrats).
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Carabassa número 8 bis de Barcelona, a l'any 2006, dirigida per Griño Márquez, D(empresa Atics).
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Rull número10-14, c/ Nou de Sant Francesc número 9-13 i al c/ Còdols número 22 de Barcelona, a l'any 2006, dirigida per Juárez Villena, A (empresa Tea).
- Intervenció arqueològica realitzada al c/ Avinyó 52 i c/ Carabassa 15 de Barcelona, a l'any 2007, dirigida per Marin Hernando, S (empresa Tea).

Metodologia.

La intervenció arqueològica s'ha realitzat seguint la seqüència estratigràfica real, aplicant el mètode de registre estratigràfic i d'excavació en extensió proposat per E. Harris i Carandini. Aquest model pren com a unitat de registre el concepte d'unitat estratigràfica i permet registrar tant les accions que poden identificar-se a través de les seves restes materials (elements i estrats), com aquelles que no es tradueixen en evidències físiques (interestrats). Cadascuna de les accions documentades s'ha identificat com una unitat estratigràfica (UE), a la que s'ha assignat un número, registrant la informació referent a la mateixa en una fitxa d'unitat estratigràfica. Aquesta fitxa recull el

número d' UE, la descripció, la interpretació i la posició física respecte d'altres UE.

A partir d'aquesta documentació estratigràfica, es poden identificar i ordenar seqüencialment totes les accions que han intervingut en la formació del jaciment arqueològic enregistrades durant el procés d'excavació, tant si són d'origen antròpic, biològic i/o geològic.

La numeració de les unitats estratigràfiques s'ha efectuat mitjançant les centenes. Totes les unitats estratigràfiques es troben registrades igualment en planta, secció i alçat (quan és possible), a l'igual que en fotografia format digital. Les fotografies estan realitzades amb jalons, pissarra (el codi d'intervenció i el número d' UE) i indicació del nord real.

Respecte a la documentació planimètrica, cal assenyalar que s'han realitzat plantes generals de situació de la zona d'intervenció a escala 1:100.

Els plànols de situació estan extrets del Punt d' Informació Cartogràfica de Barcelona, i la planimetria base correspon a la proporcionada per la promoció de l'obra.

Totes les cotes de profunditat es donen en xifres absolutes respecte el nivell del mar expressades en metres (msnm).

3.- DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS

Descripció del jaciment

La present intervenció es localitza al subsòl de la finca situada al carrer dels Còdols, 14 Bis, al districte de Ciutat Vella, Barcelona.

Vista del carrer Còdols 14 bis.

Els treballs arqueològics es van dividir en dos sectors. El primer, situat a la part interna de l'edifici, on es va projectar una rasa de 285 cm. de llarg, per 40 cm. d'amplada i 80 cm. de fondària. L'estratigrafia de la zona va mostrar que sota les rajoles de la casa (**UE 101**), hi havia una preparació de formigó (**UE 102**) i una anivellació feta amb sorra i elements de rebuig d'obra (**UE 103**).

Rasa de l'interior de l'edifici

El segon sector, correspon a la part externa de l'edifici, es caracteritza per la claveguera general que transcorre per el propi carrer dels Còdols. Aprofitant aquesta infraestructura els treballs a realitzar es van fer a través d'ella, per la qual cosa, el seguiment arqueològic va resultar negatiu.

Vista de la claveguera exterior.

4.- CONCLUSIONS

Un cop realitzats els treballs i amb els **resultats negatius** que han donat, cal dir que en aquesta part del carrer, degut a l'existència de la claveguera, el registre arqueològic està esgotat al menys a 280 cm. sota el nivell de circulació peatonal (l'alçada de la volta de la claveguera).

A la part interna de l'edifici, ens trobem la mateixa situació, com a mínim els 80 cm que baixava la rasa realitzada a l'interior de l'edifici.

5.- BIBLIOGRAFIA

. *Arqueologia i metodologia*

- HARRIS, E.C., (1991) *Principios de estratigrafía arqueológica*, Ed.Crítica, Barcelona.
- RENFREW, C.; BAHN, P., (1993) *Arqueología. Teorías, Métodos y Prácticas*, Ed. Akal, Madrid.
- ROSKAMS, S., (2003) *Teoría y práctica de la excavación*, Editorial Crítica, Barcelona.

. *Context històric*

- BELTRAN DE HEREDIA BERCERO, J., (dir. 2001) *De Barcino a Barcinona (segles I-VIII). Les restes de la plaça del Rei de Barcelona*. Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona, Ajuntament de Barcelona, Barcelona.
- CARRERAS CANDI, F., (1915?) *Geografia general de Catalunya. La ciutat de Barcelona*, Alberto Martín, Barcelona.
- DURAN I SANPERE, A., (1973) *Barcelona i la seva història* v.I, Editorial Curial, Documents de cultura, Barcelona.
- GARCÍA I ESPUCHE, A. i GUÀRDIA I BASSOLS, M., (1986) *Espai i societat a la Barcelona pre-industrial*, Edicions la Magrana, Barcelona.
- VICTOR BALAGUER, D., (1982) *Las calles de Barcelona*, Monterrey ediciones, Madrid.
- VV.AA., (1999) *Els barris de Barcelona. Ciutat Vella i L'Eixample* v. I, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA., (1991) *Història de Barcelona. La ciutat antiga* v.1, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA., (1992) *Història de Barcelona. La ciutat consolidada (segles XIII-XV)* v.3, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA., (1992) *Història de Barcelona. Barcelona dins de la Catalunya moderna (ss.XVI-XVII)* v. 4, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

- VV.AA., (1993) *Història de Barcelona. El desplaçament de la ciutat manufacturera (1714-1833)* v. 5, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

- VV.AA., (2001) *Història de Barcelona. La ciutat a través del temps. Cartogràfica històrica. Índex general*, Ajuntament de Barcelona i Enciclopèdia Catalana, Barcelona.

. Diccionaris

- AA.VV., (1994) *Diccionari visual de la construcció*, Generalitat de Catalunya, Departament de Política Territorial i Obres Públiques, Barcelona.

- FULLANA, M., (1999) *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció. Els treballs i els dies* núm. 11. Editorial Moll, Mallorca.

ANNEX I FOTOGRÀFIC

1. Vista exterior

2. Vista exterior del carrer Còdols 14 bis.

3. Vista exterior del carrer Còdols 14 bis.

4. Vista exterior del carrer Còdols 14 bis.

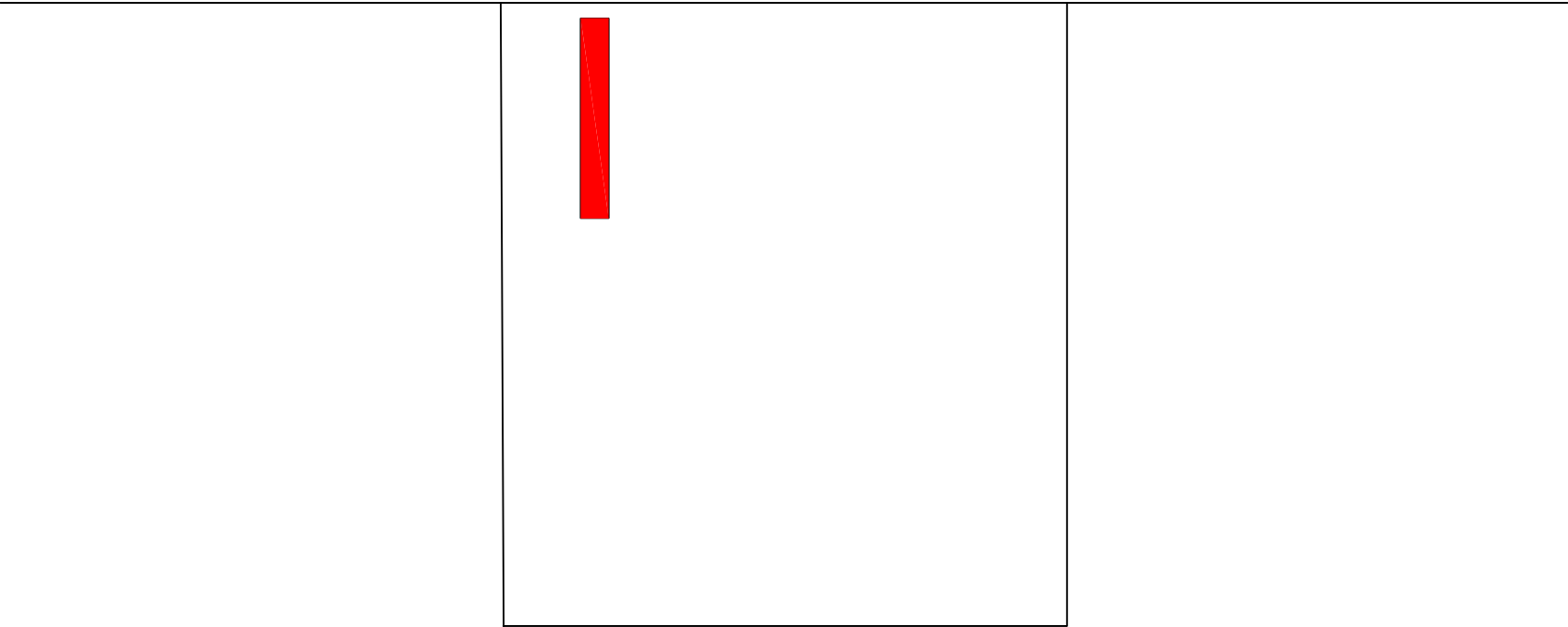

5. Fotografia de la claveguera.

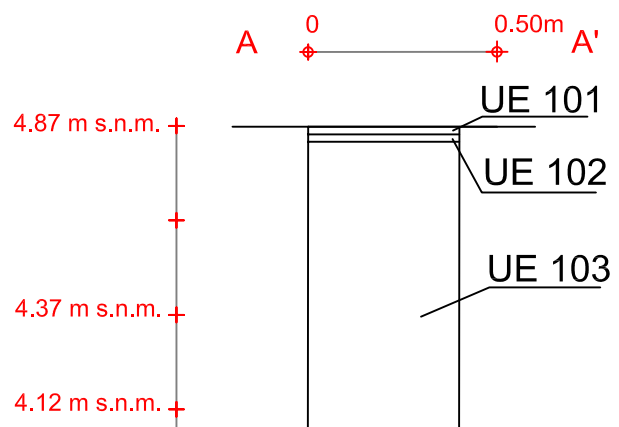
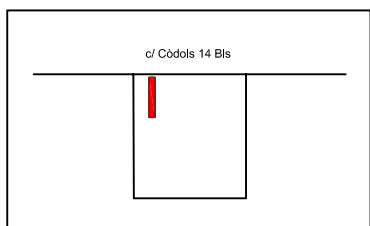

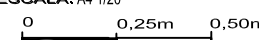
6. Fotografia de la rasa interior. UE 101. UE 102 i UE

c/ Còdols 14 Bis

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA: carrer Còdols 14 bis Barcelona	CODI DE LA INTERVENCIÓ: 088/07	DIRECTORA DE LA INTERVENCIÓ: Marina Bello López	REALITZACIÓ:	 N	LLEGENDA: <small>Cota zero:4,87metres s.n.m.</small> Rasa
NOM PLÀNOL: Planta general	PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: Marina Bello López	PLANIMETRIA BASE: Marina Bello López	TEA		ESCALA: A4 1/100

INTERVENCIÓ ARQUEOLÒGICA: carrer Còdols 14 bis Barcelona	CODI DE LA INTERVENCIÓ: 088/07	DIRECTORA DE LA INTERVENCIÓ: Marina Bello López	REALITZACIÓ: TEA		LLEGENDA: Cota zero: 4,87 metres s.n.m.
NOM PLANOL: Secció UE 101, UE 102, UE 103.	PLANIMETRIA I DIGITALITZACIÓ: PLANIMETRIA BASE: Marina Bello López	PLANIMETRIA BASE: Marina Bello López		ESCALA: A4 1/20 	NÚM. PLANOL: 02

TEA

Difusió Cultural, S.L.

FITXA D'INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Intervenció arqueològica: c/Còdols 14 bis		
Sector:	Any: 2007	UE: 101
Cala: 1	Codi: 088/07	Tipologia: paviment
Definició: Paviment de rajoles		COTES
Consistència:		Cota Màxima: 4,87 msnm
Color:		Cota Mínima: 4,85 msnm
COMPONENTS		ESTRUCTURA
Components geològics:		Tipus: paviment
Components orgànics:		Aparell: rajola
Components artificials: rajola de 25x25cm		Lligam: morter
SEQÜÈNCIA FÍSICA		Preparació:
Igual a:		Amplada màxima:
En contacte amb:		Llargada màxima:
Se li adossa:		Alçada màxima: 2 cm
S'adossa a:		Orientació:
Cobert per:		NEGATIVA
Cobreix a: 102		Tipus:
Tallat per:		Fondària:
Talla a:		Ø boca:
Reomplert per:		Ø màxim:
Reomple a:		Ø base:
CRONOLOGIA		
Cronologia: s.XX		
Elements i criteris de datació: Tipus de rajola		
DOCUMENTACIÓ GRÀFICA		
Fotografia: Num.		
Planimetria: Num.		
DESCRIPCIÓ		
Pavimet de rajoles de mesures 25x25, que formen l'actual paviment de la finca.		

TEA

Difusió Cultural, S.L.

FITXA D'INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Intervenció arqueològica: c/Còdols 14 bis

Sector: Any: 2007

UE: 102

Cala: 1 Codi: 088/07

Tipologia: estrat

Definició: preparació de formigó

COTES

Cota Màxima: 4,85 msnm

Cota Mínima: 4,83 msnm

Consistència: dura

Color: gris

ESTRUCTURA

Tipus:

Aparell:

Lligam:

Preparació:

Amplada màxima:

Llargada màxima:

Alçada màxima:

Orientació:

COMPONENTS

Components geològics:

Components orgànics:

Components artificials: formigó

SEQÜÈNCIA FÍSICA

Igual a:

En contacte amb:

Se li adossa:

S'adossa a:

Cobert per: 101

Cobreix a: 103

Tallat per:

Talla a:

Reomplert per:

Reomple a:

NEGATIVA

Tipus:

Fondària:

Ø boca:

Ø màxim:

Ø base:

CRONOLOGIA

Cronologia: s.XX

Elements i criteris de datació: el material de construcció

DOCUMENTACIÓ GRÀFICA

Fotografia: Num.

Planimetria: Num.

DESCRIPCIÓ

Es tracta d'una preparació de formigó del paviment que forma la unitat estratigràfica 101

TEA

Difusió Cultural, S.L.

FITXA D'INVENTARI D'UNITATS ESTRATIGRÀFIQUES

Intervenció arqueològica: c/Còdols 14 bis		
Sector:	Any: 2007	UE: 103
Cala: 1	Codi: 088/07	Tipologia: estrat
Definició: anivellació		COTES
Consistència: flonja		Cota Màxima: 4,83 msnm
Color: marró		Cota Mínima: 4,11 msnm
COMPONENTS		ESTRUCTURA
Components geològics: sorra		Tipus:
Components orgànics:		Aparell:
Components artificials: material de rebuig de l'obra		Lligam:
SEQÜÈNCIA FÍSICA		Preparació:
Igual a:		Amplada màxima:
En contacte amb:		Llargada màxima:
Se li adossa:		Alçada màxima:
S'adossa a:		Orientació:
Cobert per: 102		NEGATIVA
Cobreix a:		Tipus:
Tallat per:		Fondària:
Talla a:		Ø boca:
Reomplert per:		Ø màxim:
Reomple a:		Ø base:
CRONOLOGIA		
Cronologia: s. XX		
Elements i criteris de datació: material constructiu		
DOCUMENTACIÓ GRÀFICA		
Fotografia: Num.		
Planimetria: Num.		
DESCRIPCIÓ		
Estrat d'anivellament del vestíbul de la finca.		